

Л. М. КУЧЕР, старший викладач
Київський національний економічний університету
ім. В. Гетьмана

ОВОЛОДІННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ЯК МОВОЮ МІЖНАРОДНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІМИ ЕКОНОМІСТАМИ

Присвячено проблемі навчання іноземної мови майбутніх економістів. Відмічені типові ситуації ділового спілкування, визначені пріоритети у використанні ділової англійської мови для міжкультурного спілкування.

Започаткований процес реформування вищої освіти в Україні спрямований на її інтеграцію в європейський освітній простір та модернізацію існуючих освітніх моделей.

Мова йде про зміни методів навчання, оцінювання, зміни ролі викладача, а отже, методів забезпечення якості навчального процесу. Науково-педагогічні працівники відповідно вимог Закону України «Про вищу освіту» повинні готувати фахівців, здатних відповідати сучасному ринку праці. В цьому процесі особливе місце відводиться поглибленому вивченню англійської мови, оскільки зміни у структурі міжнародних відносин, глобальні та міграційні процеси, міжнародні зв'язки України, її інтеграція до європейського та світового простору сприяли переосмисленню мети вивчення іноземних мов, змінили мотивацію до оволодіння англійською мовою як засобом міжнародного спілкування.

Так, 20 березня 2015р. Україна підписала Угоду про участь у рамковій програмі з наукових досліджень та інновацій ЄС «Горизонт 2020» і стала, таким чином, повноважним членом дослідницького простору. Фонд програми становить 80 млрд. євро. У структурі програми є 15 комітетів, які можуть розробляти власні і спільні проектні пропозиції, формувати наукові консорціуми, отримувати фінансування. Тому важливо, щоб українські вищі навчальні заклади мали англомовні сайти з переліком потенційних тем, за якими вони можуть співпрацювати з європейськими партнерами. Для цього потрібні фахівці з відповідним досвідом, які вільно володіють англійською мовою і які б могли професійно представляти Україну.

Навчання іноземної мови сьогодні є одним із невід'ємних компонентів загальної та спеціальної освіти, а володіння основами міжнародної мови спілкування стає не лише показником високого культурного рівня людини, а й запорукою її успішної професійної діяльності. Особливе місце в системі вищої професійної освіти посідає навчання студентів економічних спеціальностей. В сучасних умовах у випускників економічного профілю все частіше виникає необхідність професійного спілкування англійською мовою із зарубіжними партнерами.

Саме студентів економічних спеціальностей потрібно розглядати як найважливішу категорію суб'єктів навчання, оскільки із загальнодержавного погляду саме вони завтра утворять економічну та ділову еліту країни, увійдуть до числа тих, хто покликаний забезпечити їй гідне місце у світовому економічному співтоваристві.

При підготовці майбутніх економістів до реалізації виробничих функцій у професійній сфері діяльності перед національною освітою стоїть проблема врахування та реалізації Європейських стандартів професійної освіти, тобто розвиток таких навичок та вмінь, як здатність визначити та використати різні стратегії для контакту з представниками інших культур, успішно долати міжкультурні непорозуміння, конфліктні ситуації та стереотипи в стосунках.

У зв'язку з новими вимогам до володіння іноземною мовою, визначеними у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, змінюються й підходи до навчання мови. Якщо наприкінці минулого століття в методиці навчання іноземних мов в Україні безперечно панував комунікативний підхід, то нові потреби XXI століття – необхідність працювати з документами, написаними іноземною мовою, проводити презентації, володіти алгоритмом організації переговорів, уміти вести переписку з іноземними офіційними установами та організаціями, знати особливості регулятивного стилю в спілкуванні з іноземними партнерами – вимагають пошуку інших сучасних підходів до навчання іноземних мов.

Провівши опитування громадян України, які мають досвід професійного спілкування з іноземцями, та анкетування студентів, які повернулись після навчання чи стажування за кордоном, виявили найбільші труднощі, яких вони зазнали, а саме:

— неспроможність розуміти розмовну англійську мову, коли нею розмовляють носії мови у нормальному темпі. Це особливо стосується тих випадків, коли мова неофіційна або розмовна. Зокрема, труднощі сприйняття мови на слух включають в себе:

- а) нездатність зосереджувати увагу на подробицях чи загальному значенні;
  - б) неспроможність розуміти, розпізнати чи виокремити ненаголошені склади, скорочення, заперечення, множину, деякі форми дієслова, цифри;
  - в) впізнання (а також особиста вимова) економічної термінології, тобто часто слово впізнають у надрукованому вигляді, але не при звучанні. Це особливо стосується виразів зі статистики та економетрики;
- неможливість робити записи англійською мовою, слухаючи лектора, доповідача;
- невміння висловити свою думку послідовно, швидко та зв'язно і, як наслідок, страх брати участь в семінарах, обговоренні чи просто у спілкуванні;
- нездатність написати академічну прозу; проглядається тенденція змішувати стилі, наприклад, неофіційний і офіційний.

Лінгвістичний аналіз, спостереження, досвід навчання і тестування вказують, що деякі особливості англійської мови, що зустрічаються найчастіше і викликають найбільші складнощі для студентів, включають в себе:

- 1) conditionals, passives, present simple tense ('stem+s');
- 2) modifiers, qualifiers;
- 3) logical connectives;
- 4) relative clauses;
- 5) comparison and contrast;
- 6) sufficiency and insufficiency;
- 7) figures;

До того ж, вказані вище: contractions, negatives, plurality.

Для того, щоб подолати ці труднощі, викладачу доцільно задіяти професійні мотиви, наприклад, бажання стати високопрофесійним спеціалістом. Так, під час практичних занять з англійської мови я застосовую наступні завдання:

- проведення дискусій на тему: які якості необхідні для того, щоб стати успішним менеджером та хороший менеджер – це талант чи подарунок від Бога;
- проведення рекламної компанії;
- складання бізнес-плану для відновлення підприємства, що зазнало шкоди від пожежі;
- транспорт майбутнього;
- збереження і захищення навколишнього середовища;
- проведення, в якості начальника відділу, співбесіди з кандидатом на посаду менеджера та ін.

Ці завдання дають змогу студентам не лише розвинути мовні навички, а й спробувати себе в якості майбутнього спеціаліста, збільшити зацікавленість студентів до більш поглибленого вивчення предмета, спеціальної професійної лексики.

В процесі обговорення викладач стимулює і направляє дискусію, надає нову інформацію і пропонує нові обставини, формулює тези, робить поточні і кінцеві висновки, дає оцінку висновків і думок учасників дискусії, повідомляє про свої спостереження, підтримує різні точки зору, забезпечує, нагадує, просить уточнити окремі моменти і т.ін. Він постійно акцентує увагу учасників дискусії на необхідності приймати конструктивні рішення, не дозволяє відволікатись чи захоплюватись розглядом лише якихось поодиноких моментів, спрямовує увагу на головне в дискусії. Викладач також підбиває підсумки дискусії, коментує та виправляє мовні помилки студентів, роблячи це у тактичній формі, не називаючи конкретних осіб, які допустили помилки.

Розвиток економіки, необхідність спілкування із зарубіжними партнерами через Інтернет зумовлює зміну вимог до навчання письма, тому писемна мова набуває все більшого значення. Писемне ділове спілкування багато вадить у сучасному міжнародному бізнесі, тому однією з цілей навчання іноземної мови у ВНЗ має бути оволодіння студентами професійно спрямованим писемним мовленням. Для майбутнього економіста важливо не лише правильно говорити, а й уміти грамотно письмово викладати свої думки, складати ділові папери, контракти, угоди, листи-запити, листи-скарги та ін.

Навчання письму включає в себе оволодіння орфографічними, граматичними та стилістичними навичками. При аудиторній роботі письмо — найбільш економічний, надійний, ефективний та масовий спосіб контролю знань та рівня володіння мовою.

Вправи, що сприяють оволодінню професійними вміннями письмового мовлення та підготовки студентів до використання їх у реальних життєвих ситуаціях, можуть мати такі завдання:

- визначить, кому можуть бути адресовані названі форми письмового звернення;
- випишіть із списку фраз мовні форми, які виражають підтвердження отримання листа, надії на швидку відповідь та ті, що означають закінчення листа;
- перегляньте тексти листів і визначте комунікативно-сміслові завдання кожного з них;
- визначить засоби викладення думок в різних за стилем і характером листах, відмітьте переходи від однієї думки до іншої;
- складіть лист згідно запропонованого плану, орієнтуючись на конкретний тип адресата, комунікативне завдання і ситуацію написання листа та ін.

Особливе місце в роботі займає сприйняття іноземної мови на слух. З цією метою розроблені спеціальні вправи, які дають змогу вдосконалити навички і уміння студентів. Наприклад:

- складіть конспект усного повідомлення (аудіотексту) згідно із заздалегідь запропонованим планом (ключовими словами, тезами);
- в процесі сприйняття на слух тексту, виступу запишіть відповіді на передтекстові запитання;
- запишіть матеріал для наступного стислого диференційованого або вибіркового переказу;
- у відповідності до заданих різних комунікативних ситуацій знайдіть адекватну їм інформацію і запишіть її.

Навчання сприйняттю письмової мови вимагає особливої уваги і зосередження. Для цього студентам доручається:

- систематизувати інформацію, надану в листі, виділити та підкреслити місця, що вимагають реагування;
- надати письмову відповідь на поставлені в листі запитання;
- скласти відповідь на лист, враховуючи його зміст, характер запити автора, відповідність комунікативних ситуацій автора листа і того, хто його отримує.

Кінцевою метою навчання студентів писемного мовлення є: навчити вмінню аналізувати поставлені питання, грамотно формувати і писати повідомлення, листи, аргументуючи власну думку.

Критеріями оцінювання письмового висловлення є чіткість структури, наявність і обґрунтування власної думки, логічність і зв'язність, використання лексико-граматичних засобів, які відповідають поставленому комунікативному завданню.

Опанування всіх цих навичок дає змогу студентам економічних спеціальностей обмінюватися інформацією із зарубіжними спеціалістами, використовувати сучасні електронні засоби зв'язку. Все це робить їх цінними спеціалістами, конкурентноздатними, потрібними на ринку праці, та дозволить забезпечити швидке кар'єрне зростання.

Список використаних джерел:

1. *Маслыко, Е. А., Бабинская П.К., Будько А.Ф., Петрова С.П. Настольная книга преподавателя иностранного языка, справочное пособие, 2-е издание, Минск, «Высшая школа», 1996 г. с. 148–156.*
2. *Тарнопольський, О. Б, Кожушко С. П., Методика обучения английскому языку для делового общения, учебное пособие К.: Ленвит, 2004 г., с. 192.*
3. *Бойко А. І. Конкурентноспроможність освіти як показник її ефективності та якості, вид. Вища освіта України.— 2008, № 3, с. 16–21.*
4. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment.- Cambridge: Cambridge University Press, 2001-260 p.*

Кучер Любовь. Овладение английским языком, как языком международного общения, будущими экономистами. Посвящена проблеме обучения иностранному языку будущих экономистов. Отмеченные типичные ситуации делового общения, определены приоритеты в использовании делового английского языка для межкультурного общения.

Kucher Lyubov. Mastery of the English language as the language of international communication, by the future economists. Devoted to the problems of foreign language teaching of future economists. Reported typical situations of business communication, identified priorities of the use of business English for intercultural communication.